شەوکەت مەلا ئیسماعیل حەسەن

نووسین و شیکردنەوەی جفرە

39053

Preview sample - page 1 of 9 - Soran University Academic Digital Library

٠٠١
٣٦٣ ش

نووسین و شیکردنەوەی

جفرە

شەوکەت مەلا إسماعیل حسن

زانکۆی سۆران
کتێبخانەی گشتی
بەش: _____
رێکەوتی تۆمارکردن: / / ٢٠
ژمارەی تۆماری کتێب
٣٩٠٥٣

Preview sample - page 2 of 9 - Soran University Academic Digital Library

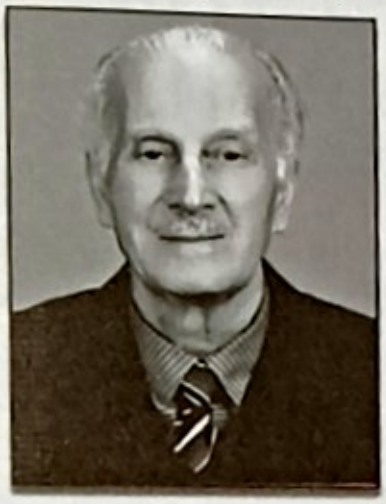
نووسین و شیکردنەوەی جفرە

- نووسەر : شەوکەت مەلا إسماعیل حسن
- بەرگ : وێنەی میژوویی
- دیزاینی بەرگ : دانا مەلا حسن
- تایپ: منیب شهید یاسین
- ڕێکخستنی ناوەوە: دانیار عەتا
- پێدا چوونەوە و راستکردنەوەی هەلەی چاپی: عبدی حسن ابراهیم
- چاپی یەکەم : ٢٠٢٠ ز.
- چاپخانە: هەژارموکریانی
- تیراژ : ١٠٠٠ دانە
- لە بەڕێوبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکانی کوردستان ژمارە سپاردنی (١٠١٢) ی سالی ٢٠٢٠ی وەرگرتووە.

Preview sample - page 3 of 9 - Soran University Academic Digital Library

نووسەر

شوکت مەلا إسماعیل حسن

لەریکەوتی ١٩٣٧/٠٤/٢٢ لە شاری سلیمانی ـ گەرەکی گۆیژە لە دایک بووە. خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و دواناوەندی لەهەمان شار تەواو کردووە.

سالی ١٩٥٧ لە کۆلوێژی پۆلیس لەشاری بەغداد وەرگیراوەو لەسالی ١٩٦٠ تەواوی کردووەو بووە بە ئەفسەر لە هێزی پۆلیسی گەڕۆک.

دوای تێپەڕبوونی سال مانگ بەسەر بەرپابوونی شۆڕشی ئەیلولی مەزن لە ڕۆژی١٢/٠٧/ ١٩٦١، چۆتە ریزی هێزی پێشمەرگە لە بارەگای سەرۆک مەلا مستەفا بارزانی و دوای دە ڕۆژ یەکەم بنکەی بێتەلی گەڕۆکی سەر بە بارەگای بارزانی بەناوی (ئاراس)ەوە دامەزراندووە. لەو کاتەوە بووە بە لێپرسراوی گشتی دەزگای بێتەلی شۆڕش. لە هاوینی سالی ١٩٦٢دا یەکەم شیفرەی بۆ بارەگای بارزانی و هێزەکانی پێشمەرگەی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان داناوە. لەسەرەتای سالی ١٩٦١ پسپۆڕییەکی تەواوی نیشان داوە لە بواری شییکردنەوەی شیفرەی سەرجەم هێزە چکدارەکان ودام و دەزگاکانی سەر بە ڕژێمی عیراق بۆ سودی شۆڕش.

لەدوای ڕێکەوتنامە مێژووییەکەی ئازاری ١٩٧٠ کرا بە فەرماندەی (فەوجی پێنج ـ حرس حدود)ی سەربە شۆڕش و لەهەمان کاتدا فەرماندەی هێزی کەرکوکی پێ سپێردرا.

لەدوای دەست پێکردنەوەی شەڕ لەنێوان شۆڕش و هێزەکانی ڕژێمی بەغداد لەسالی ١٩٧٤دا بۆتەوە بە بەرپرسی بەشی گشتی دەزگای بێتەل و شیفرە، دوای نسکۆی سالی ١٩٧٥ دوورخراوەتەوە بۆ شاری (سماوە) لە خواروی عێراق و لە وێ و بەمەبەستی خزمەتکردنی نەتەوەی کورد دەستی داوەتە فەرهەنگ دانان بەزمانی کوردی - ئینگلیزی، ئینگلیزی- کوردی، کوردی - کوردی وبەم کارەوە خەریک بووە:

(١) سالی١٩٨٥ فەرهەنگێکی هاوواتای کوردی- ئینگلیزی داناوەوبلاوکراوەتەوە ونزیکەی دە پانزە هەزار وشەی سەرەکیی هاوواتای کوردی- ئینگلیزی دەگرێتەخۆ.

لەلایەن ئەم کەسایەتیە بیانیانەوە و دەزگا زمانەوانیانەکانیانەوە پەسەندکراوە:

(A) reviewed by M. J.Minty (Oriental Institute ١ Kurdish-English Dictionary-Volume ,(Library-Oxford

Preview sample - page 4 of 9 - Soran University Academic Digital Library

.ADS Roberts/Bodleian Library-Oxford
.The Orientlist Martin Van Bruinessen/Utrecht-Holland
.The Kurdologist Dr.Ameer HessenPur.The University of Windsor- Canada

وای ڕاپەڕینە مەزنەکەی سالی ١٩٩١ گەڕاوەتەوە سەر کار و بە پلەی لیوای پۆلیس دامەزراوەو
سالی ١٩٩٤ لەسەر داوای خۆی خانەنشین کراوەو چۆتە وولاتی ئەڵمانیا و ئێستا لەو ولاتە
یشتەجێیە.

(٢) سالی٢٠٠٦پەرتوکچەی:

Yezeedees are the remnants of Mithraism by Tawfiq Wehbee

لەزمانی ئینگلیزیەوە کردووە بە عەرەبی وشارەوانی سلێمانی بلاوی کردۆتەوە.

(٣) سالی٢٠٠٧ فەرهەنگی شوان: هاوواتای کوردی ـ کوردی داناوەوبلاو کراوەتەوە ونزیکەی٣٠-
٤٠ هەزار وشەی سەرەکیی هاوواتای کوردی دەگرێتە خۆ.

(٤) سالی٢٠٠٧ یادداوەریی خۆی بەناوی (ڕۆژانێ لەمێژوی شۆڕشی ئەیلول ١٩٦١-
١٩٧٥نووسیوەتەوە و بلاو کراوەتەوە).

(٥) سالی٢٠٠٨ فەرهەنگی مامۆستا: هاوواتای کوردی ـ ئینگلیزی داناوە و بلاو کراوەتەوە و
نزیکەی٦٠ هەزار وشەی سەرەکیی هاوواتای کوردی ـ ئینگلیزی دەگرێتەخۆ.

Preview sample - page 5 of 9 - Soran University Academic Digital Library

بابەت	لاپەرە
پێشەکی	٥
بیرۆکەی دەست پێک	٥
کۆد	٥
کۆد کار	٦
کۆد هەڵوەشێنی	٦
زانستی جفرە سازی	٦
زاراوەی جفرە سازی	٧
میژووی جفرە سازی	٧
بەکارهێنانی جفرە لەم سەردەمەدا	٧
تجفیری (باو) تقلیدی	٨
جفرە (هەڵهێنان) شکاندن	٩
ناوی هەندێ لە جفرە سازان لە میژوودا	٩
عەرەب و ئیسلام لە بواری جفرە سازیدا	١٢
وێنەی کۆمەڵێک زانای ناودار لەبواری جفرە سازیدا	١٥
دەرخۆنەکردنی کۆد	٢١
تەجفیرکردنی هاوشێوە	٢٢
مەبەستەکانی تەجفیرکردنی بروسکە، پەیام یان تێکست	٢٢
جۆرەکانی تەجفیرکردنی بروسکە، پەیام یان تێکست	٢٣
جفرە	٢٤
تەوەری جفرە	٢٤
جەدوەل و ڕونکردنەوە	٢٥
پلە پێدانی ژمارە	٢٦
خشتەی ژمارە یەک	٢٧
هێمای پیتەکان (خشتەی ژمارە-٢-)	٢٧
هێمای ژمارەکان (خشتەی ژمارە-٣-)	٢٨
خشتەی ژمارە -٤-	٢٩
خشتەی ژمارە -٥-	٣٠
خشتەی ژمارە -٦-	٣٠
نەخشەی ژمارە -٦-	٣٢
شێوەی جفرەی سندوقی	٣٣
نموونەی جفرەی ساکار	٤٠
جفرەکردنی وشەی (بارزانی)	٤٢
بێتەل	٤٢
مۆرس	٤٣
هێماکانی مۆرس	٤٣
ناواز و دەنگ و سەدای ئەلف و بێ بە ئامێری مۆرس	٤٤
وێنە و ناوی کۆمەڵێک ئامێر	٤٥
کلیلی هەندێ لە بروسکە جفرە کراوەکانی سوپای عێراق لەسەردەمی شۆڕش	٤٧

Preview sample - page 6 of 9 - Soran University Academic Digital Library

ئەو وشانەی لە وشە ڕەمزیەکان پێکهاتوون	٤٨
ژمارە لۆجی (زانستی ژمارە)	٥٠
نادەمیزاد (ژمارە) یە و(پیت)	٥٢
هێما دەروونیەکانی ژمارە و پیت	٥٢
ژمارە - ٧ -	٥٢
نهێنیەکانی ژمارە -٧-	٥٤
وشە بیانیەکانی ناو قورئانی پیرۆز	٦٠
ناوی بێتەلەکانی بارەگای بارزانی	٦٦
ناوی ئەو کادری بێتەلانەی لە موخابەرەی گشتی شۆڕشی ئەیلول دا دەست بەکاربوون	٦٧
مامۆستا أسماعیل سەرهەنگ	٦٩
ناوی هەندێک لە پێشمەرگەکانی بەڕێوبەرایەتی مخابەرەی گشتی	٦٩
ناوی مامۆستایانی کردنەوەی خولی بێتەلانی شۆرشی ئەیلول	٧٠
ناوی نوسەری جفرەکان لە دەزگای مخابەرەی گشتی	٧١
نوسەرەکانی بێتەلی ئاراس	٧١
نوسەرەکانی بێتەلی ئاری	٧٢
بەدالەی تەلەفۆنی سەرکردایەتی شۆڕشی ئەیلول	٧٢
ناوی بێتەلەکانی لەشکری -١- ی بادینان	٧٢
بێتەلەکانی هێزی زاخۆ	٧٣
بێتەلەکانی هێزی دهۆک	٧٣
بێتەلەکانی هێزی ئاکرێ و شێخان	٧٣
بێتەلەکانی هێزی ئامێدی	٧٤
هێزی تایبەت سەر بارەگای بارزانی	٧٤
ناوی بێتەلەکان و نوسەرەکانی هێزی خەبات و هێزی زمناکۆ	٧٤
ناوی بێتەلەکانی هێزی کاوە	٧٥
ناوی نوسەرەکانی هێزی کاوە	٧٥
ناوی بێتەلەکانی هێزی باڵەک	٧٥
بەدالەی هێزی باڵەک	٧٥
ناوی بێتەلەکانی هێزی دەشتی هەولێر و هێزی سەفین	٧٥
ناوی بێتەلەکانی هێزی بێتواتە	٧٦
ناوی بێتەلەکانی هێزی ڕزگاری	٧٦
نوسەرەکانی جفرەی هێزی ڕزگاری	٧٦
ناوی بێتەلەکانی هێزی هێزی قەرەداغ و هێزی کەرکوک	٧٦
لق-٢- پ.د.ک	٧٧
لق-٣- پ.د.ک کەرکوک	٧٧
ناوی نوسەرەکانی جفرەی لق-٤- پ.د.ک	٧٧
لق-٥- پ.د.ک بغداد	٧٨
بێتەلی ڕاگەیاندن (اعلام) رادیۆی دەنگی کوردستان عیراق	٧٨
ئاگەداری و داواکاری	٧٩
بەشی دووەم	٨٢
یاد کردنەوەی چەند فەرماندە و کەسایەتیکی شورەشی ئەیلول	٨٣

Preview sample - page 7 of 9 - Soran University Academic Digital Library

•شێخ عثمان شێخ ئەحمد شێخ محمد بارزانی•	٨٣
•عیماد شێخ ئەحمد بارزانی•	٨٤
•حاجک محمد حاجک•	٨٦
•اسعد خۆشەوی•	٩٠
•حسۆ میرخان دۆلەمەری•	٩٣
•علی خلیل خۆشەوی•	٩٦
•عیسا سوار•	٩٨
•سەلیم ئەسعەد خۆشەوی•	١٠٠
•محمد امین میرخان میرگەسۆری•	١٠٢
•احمدشاباز•	١٠٤
• کمال أحمد برقی•	١١٠
ڕۆژانێکی بەهادار بۆ خزمەتی شۆڕشی ئەیلول	١١١
وەرگرتنی و شیکردنەوەی یەکەم بروسکەی شفرەکراوی سوپای عێراق	١١٢
کتێبی شەڕی کورد	١١٧
ئەنجامدانی یەکەم پەیوەندی بێتەل	١١٨
کودەتای بەعس	١٢٠
کاکلە	١٢٢
ڕەشبەڵەک و وێنەیەکی دەگمەن	١٢٣
نسکۆی شۆڕشی ئەیلول	١٢٤
مۆتۆی مخابەرەی گشتی کوردستان	١٢٥
لیستەی قوتابیانی کۆلێجی پۆلیسی بەغداد – ١٩٦٠	١٢٦
شەجەرەی بنەماڵەی سەرۆک مەلا مستەفا بارزانی	١٢٧
وێنەی نوسەر لەگەڵ جەنابی سەرۆک بارزانی و باسێک لەسەر نوسەر لە لایەن جەنابی سەرۆک بارزانی	١٢٨
کۆمەڵێک وێنەی میژوویی نوسەر	١٢٩
کۆمەڵێک مفککرە و دۆکیۆمێنتی میژوویی سەردەمی شۆڕش	١٣٢
•کورتە باسێکی لە ژیانی نوسەر•	١٤٨

Preview sample - page 8 of 9 - Soran University Academic Digital Library

CRYPTOGRAPHY

THE ART OF WRITING AND DECIPHERING A CODED MESSAGE (WITHOUT A PRIOR KNOWLEDGE OF THE KEY)

لەسەر ئەرکی بەڕێز شێخ ئەدهەم بارزانی چاپکراوە.

Preview sample - page 9 of 9 - Soran University Academic Digital Library